

Opponencia

Egy település erejét, vagy inkább lakóinak szellemi és lelki szintjét mutatja, hogy a közösségi élet milyen helyen, milyen lendülettel zajlik, azaz, hogy zajlik-e. Munkahelyre járó, bevásárló és aludni térő lakók elegye-e a város; vagy azért annál több, gazdagabb, színesebb-e. Életük a házuk falain belül zajlik-e, vagy élnek-e a város egyéb helyein is intenzív életet, s válnak így valódi közösséggé.

Közösségi élet mint fokmérő. Közösségi élet helyei, terei; mint fokmérők.

Az már persze egy jó alap, ha valamilyen szinten zajlik közösségi élet. Persze az nem mindegy, hogy ez egy szükségépületben, szükséghelyen történik – hátsó szoba hátsó sarkában lévő hátsó ajtón belépve - vagy erre a célra, ennek megfelelő helyen és módon kialakított épületben. Vagy épületekben. Merthogy ez aztán visszahat: nem csupán a közösséget formálja, erősítheti a hely; hanem a lüktető, közösségi élet is feltölti, étellel telíti és gondozza a helyet. Szívén viseli, hisz az övének érzi; és az övé is.

A tervező két frekvencián indul el: a funkciók csoportja, csokra – és az ő legjobb helyük.

Képzés, foglalkozás, klub, kertészkedés, teázó, játékonysági bolt, kézművesterem, nyárikonyha, olvasó, stb. adják a paletta elemeit; de talán nem is kell konkrétan előre mindent meghatározni, az igény létrehozható és el is törölhető funkciót. Ráközelít a helyszínre, mintegy nyomozást folytat, hova lehet, hol lehet a legjobb. Vizsgálja a hely karakterét: épületek, beépítés, funkciók. Érdeklődik a hely. Kitűnő telket talál: a településközpont peremén, a fő közösségi funkciók mellett, azok sarokelemeként, foglalatoként. A központban, de kis távolságra a felújított tértől – központ és kertváros határán, a településközpontot egy új sarokkal gazdagítva. Az egyes tevékenységek rimelnek a városközpontban található funkciókkal, s a ház így rákapcsolódhat a város vérkeringésére, lüktetésére, s válhat részévé életének. Hely és funkció párosítása szerintem ideális. A telek, a településközpont foglalatoként egy hosszú saroktelek. Szakaszai, szekciói – ahogy távolodunk a központtól, a forgalmasabb zónától - egyre csendesebb, nyugodtabb, intimebb részekké válnak.

Tetszik, ahogy a jellemző oldalhatáros beépítést folytatja, variálja; s ahogy ez a sarokteleknél oldalhatárt váltva nyitást, zárást alakít ki. Ház és utca viszonya változik, az udvar publikus vagy intim. A több házra bontás nem csupán a léptéktartás miatt helyénvaló; hanem az üzemeltetést, az ésszerű működtetést is segíti.

Tetszik az épületek eszköztára, az alkalmazott anyagok, szerkezetek egyszerűsége. Jól érzi tervező a közösségi épület lényegéből eredő hangsúlyokat: mit, mire, mennyit költsünk; hogy minél több értelmet nyerjen a befektetés. Nincsenek extrém szerkezetek, megoldások; itt felesleges is lenne. Mintha egy festő csak pár színnel dolgozhatna, és az így elért siker ezáltal hatványozottabb is. A ház-alakú házak mint kéreg-elemek állnak; és a lelket, színt, életet a ki-és bebújó elemek, bélétek, fedett-nyitott terek adják. A házak kérgi mint lehetőségek, foglalatok; s az azokat kibélelő, azokhoz simuló részek jelentik azt a bizonyos pluszt, könnyedséget, izgalmas átlátásokat, találkozásokat, helyzeteket. Mint egy fűszer, ami az ízt adja. Vagy mint egy svájci bicska, ahol a tokból, házból kinyúló funkciók adják az értelmét, a használati értékét a tárgynak. S a kettő együtt lélegzik, együtt él.

Elsőre furcsa volt a kéreg kettős anyaga: a házak külső vakolt falai mellett a belső látszóbeton felületei a faanyagú részek mellett egy újabb anyagként már kérdésesek voltak. A kéreg anyaga belül más, mint kívül. De idővel ezt mint egy újabb réteget éreztem, ami gazdagítja, izesíti a házat; így a külső jobban folytatja a helyi sajátosságokat; s a belsőben valami frissebb, újabb jelenik meg. Mint ahogy megbarátkoztam azzal is, ahogy a tér felőli tömeg az utcai beépítést folytatja, s a másik két ház áll derékszögű rendszerben. Vagy ahogy a teázó zárt homlokzatot kap a saját udvar felé. Talán csak a homlokzatok nagy megnyitásai mellett megjelenő sávok, osztásokkal tagolt vágások hatnak tétován a homlokzati felületeken; s tűnnek határozatlannak az alaprajz szerkesztéséhez, játékos határozottságához képest. Talán ha osztások nélküli keskenyebb vágások lennének, vagy padlósínten levő keskeny rések, vagy valahova tartoznának. Persze lehet, hogy ha a jövő héten születne az opponencia, már nem lennének furák.

S hogy egy ilyen ház miért lehet még fontos? Az itt eltöltött idő, tevékenység olyan emlékeket, élményeket jelentenek, amiből építkezni lehet. Mert ezekből merít mindenki, ezekből töltődik fel később, ez a muníció szinte teljes élete során. S ha elképzelem, hogy valamikor május közepén, az üvegház klímájából, illatából kilépve a kert, majd a klubterem faburkolatú teraszán üldögélők mellett elsétálva látom, ahogy a teremben az estére készülődnek, vagy ahogy a kézműves teremben ott vannak még a tegnapi tárgyak, vagy a vásárterazon a délelőtti nyomai, és tartok a teázó felé kicsit a városhoz közelebb ücsörögni egy félórát; hát kellemes érzésem támad. Mert egy jó házba, jó épületbe; pontosabban az általa létrehozott szituációba sok-sok jó történetet bele tudunk képzelni. Nem is kell nagyon beleképzelni, jön magától.

A terv értéke véleményem szerint nem elsősorban valamilyen nagy építészeti bravúrban van, hanem egy remélt szükség jón, de játékos, vidám kielégítésében, valódi érték teremtésében van. Az építészeti minőség azt szolgálja, amire leginkább hivatott: átgondoltságával, egyszerű kelléktárával ötletes alkalmazásával lehetőséget teremt a remélhetőleg életképes közösségi életnek; és szolgál minőségi forrásul tengernyi élménynek, emlékeknek.

A tervet témaválasztása; nyugodt, játékos egyszerűsége, átgondoltsága végett elfogadásra javaslom; és kívánok alkotójának minden jót pályája során.